

creverit, neque pro hærede gesserit, ipse excluditur, & substitutus ex alle fit hæres.

Ibi: *Quibus mirè conveniunt.*

- 10 Hujus testimonii Isidori haud pauci ex laudatis supra, num. 1. & 3. meminere, ut Brisson. verbo *Cernere*, Lexic. Calvinii *ibid.* Cujac. *d. c. 18.* qui cum D. Isidoro cernere, quasi decernere dixit.
- 11 Verbum Cerno, etsi aliàs multipliciter accipiatur, prout videre licet apud Calepin. verbo *Cernere*, & Cornucop. *commentar. ling. Latin. col. 646. num. 40.* in Jure tamen usurpatur pro solemnè acquisitione hæreditatis, quæ per cretionem relicta dicebatur: sed diversimodè ab Interpretibus exponitur, sicut ex dicendis apparet. Illud observandum est, quod etsi cretio sublata non fuerit, sed solemnes ritus duntaxat, ut ostendimus *sup. num. 2.* tamen cretionum nomen simul cum ritibus abolevit, Donell. *lib. 7. cap. 8.*

Ibi: *Hac ratione veteres.*

- 12 Similiter Petr. Fab. *semestr. lib. 2. cap. 22.* testatur, veteres glossas cernere pro adire usurpassè, & ita tradit Calepin. verbo *Cernere*, & verbo *Crevo*, præter Jurisperitos, de quos dedimus *sup. num. 2.* etsi Joseph. Scaliger *ad Fest. Pompei.* ibi *crevi*, improprie pro adii, positum dicat: quem locum refert Calepin. verbo *Crevo*, & Vin. *ubi sup.* & cernere, ac adire idem significasse constat ex D. Ambros. *lib. 9. epistolæ.* dum inquit: *Tanquam clausis ergo tabulis cernit hæreditatem, non possidet, auctoritatem non habet lectionis.* Quintilian. *in declamat. cui titulus est, Aequatio patrimonii,* ibi: *Quæ ratio relinquenda hæreditatis erit? quæ ratio testamentorum? cum is qui creverit hæreditatem, continuo non sit plus habiturus, quam ceteri, & diviseris cum his, qui non eundem honorem supremis defuncti tabulis habuerunt.* Cicero. *ad Herennium,* ibi: *Ut de eo si dicas, qui multas hæreditates adierit, prospice tu, qui plurimas cernis.* Quibus omnibus jungas omnino quæ extant supra, num. 2.

Ibi: *Sed apud Varronem lib. 6. de ling. Latin.*

- Ex hoc Varronis loco non pauci verbum *Cernere*, pro *Constituere*, accipiunt, quasi is qui cernit hæreditatem, se hæredem constituat, quod sane in re idem est, ac adire. Ita tenent Brisson. Ravard. Borcholt. Lexic. Calvinii & alii.
- 13 Petr. Fab. *semestr. lib. 2. cap. 22.* verbum *Cernere*, interpretatur aliter, asserens cretionem dici, quod velut in rem præsentem veniatur, ac coram testibus adeatur, & inspicatur hæreditas.

Ibi: *Qui & lib. 5. ita inquit.*

- Varronem hic memorant asseverantes cerno, à *creo*, originem trahere, Petr. Gregor. *d. cap. 2. num. 6.* Cornucop. *sup. col. 1083. num. 20.* (ubi verba vitiose refert, quæ D. Covar. restituit,) & alii laudati supra, num. 1. & 3.

Ad Num. 2.

- 16 Hujusmodi constitutionis meminere Brisson. Lexic. Calvinii, & alii supra dati, Cretionum quo-

que mentio fit in quadam Antonini lego quæ habetur in Codice Gregoriano, de *patr. potest. lib. 13.* cujus hæc series: *Si in potestate patris fuisti, cum hæreditas Basæ tibi obvenit, eamque jussu patris crevisti, jure patriæ potestatis ei eam quassisti.* Verum & in *l. Pupillus 9. l. Is qui hæres 13. §. Si quis dubitet, ff. de acquir. hered. cretionum vestigia reperiri aliqui arbitrantur, quod à mente Pauli, & Ulpiani penitus alienum videtur; nam in *d. l. Pupillus*, verbum *discernere*, non ad actum ad eundem, seu acquirendam hæreditatis refertur, sed ad animi deliberationem mentisque capacitatem, quæ in amplectendis quomodolibet hæreditatibus desideratur. Similiter & in *d. §. Si quis dubitet*, verbum *decernat*, accipi debet de declaratione voluntatis hæredis, quæ vel ad eundem, vel repudiando contingit; non de cretione quæ solum ad solemnem acquisitionem hæreditatum spectat, ut sæpe præmissimus. Quæ quidem cuilibet legenti textum utrumque patebunt.*

Verf. *Ex quibus apud Gratianum.*

Hunc errorem animadvertunt Cujac. *observat. 17. lib. 7. cap. 41.* Prætei. *de verb. jur. verb. Decernere*, Alciat. *lib. 3. dispunt. cap. 7.* Pichard. *in §. Item extraneus, num. 30.* Insit. *de hered. qualit. Lexic. Calvinii verb. Cretio.* At in recentioribus Decreti voluminibus jam non *Curacionibus*, sed *Cretionibus* legitur, ut post idem caput ultimum distinctionis 1. adnotatur: & ita Valcareer in *Epitom. Jur. Canonici*, in hoc loco *Cretionibus* transcripsit.

Ibi: *Hinc & error constat Nonii Marcelli.*

Quem tamen sequitur Cornucop. *col. 646. 18. num. 50.* ubi *cernere*, pro *cedere* usurpari asserit, adducto loco, quem D. Covar. memorat in *præfati*, & altero Accii, qui inquit: *Regnum tibi perventi maluit, cernam, tradam exercitus.*

SUMMARIUM.

- 1 Gratiani, qui Decretum compilavit, patria & professi.
- 2 Rejiciuntur quedam de eodem Gratiano fabulose factata.
- 3 Decretum Gratiani publicè legitur in insignibus orbis Academicis.
- 4 Decretum Pontificum jussu jam à mendis expurgatum habetur.
- 5 De auctoritate Decreti.
- 6 Sanctorum Patrum testimonia Decreto inserta quantum auctoritatem obtineant, cum num. seq.
- 8 Decretum quare in publicis Academicis legi concedatur, & num. 9.
- 10 De auctoritate legum Principum sæcularium, qua in Decreto recensentur.
- 11 De auctoritate eorum, qua de proprio Gratianus Decreto adjecit.
- 12 Quid de Capitulis, quorum inscriptio est, Palæa.
- 13 Decreti locus emendatur.
- 14 In Regibus Aragonia nullus extitit, qui vocaretur Sacratius, sed Sancius unus tantum nuncupatus est.
- 15 De Regibus, qui ad invitandum ad egregia facinora

facinora propriam sobolem patraturis sponderunt.

- 16 Utrum Rex Sanctius in cap. De neptis, 31. quæst. 2. promiserit neptem ex filio aut filia, vel ex fratre aut sorore, & n. 17.
- 18 Quid intersit inter parentes & extraneos promittentes matrimonium alicujus feminae.
- 10 An Rex Sanctius jurans promiserit neptem suam nupti tradere militi.
- 29 Facti alieni obligatio cum juramento cujus effectus sit.
- 21 Rex simul & parens an valeat metum incutere iur liberineant matrimonium, quod ipse promiserit.
- 22 Qui promissioni nuptiarum de se à parente facta consentit, ad implementum jure cogitur.
- 23 Sanctii Regis Aragonum laudes & obitus.
- 24 Urbanus II. Pontifex, quo & quanto tempore Pontificatum gesserit.
- 25 Hormisda quando ad Pontificiam dignitatem evehitus.

De emendatione, & intellectu capituli De neptis, 31. quæst. 2.

CAPUT XI.

- 1 Gratianus Clusii oppidi Tusciæ ortus est, grejectis aliorum opinionibus, qui Clusiam, vel Gintam ejusdem regionis urbes patriam ei assignant, ut videre licet in proemio Decreti, *versic. In perisq; vetustis*, & apud Spondan. *in Epit. ad Anal. Baron. tom. 2. anno 1151. num. 5.* ubi insiciatur aliquam ex istis duabus civitatibus in Tuscia extitisse. Ille Benedictinæ familiæ adscriptus in cenobio S. Felicis Bononiensi, tum religiose pietatis præstantiâ, tum litterarum affluentia diu condecoratus emicuit, ibique egregium opus, quod *Decretum* nuncupatur, confectum edidit sub Pontifice Eugenio III. anno 1150. aut sicut aliis placet 1151. De quibus præter Spondan. *sup. Glossa in cap. Post appellationem, versic. Forma, 2. quæst. 6.* Bellarminus de *Scripturis Eccles. verbo Gratianus*, Baron. *Annal. tom. 12. anno 1122. & 1151.* Marant. *de ordine judiciorum, part. 3. quæst. unica, num. 39.* Sebast. Medic. *de leg. & stat. part. 1. quæst. 3. num. 4.* Thom. Canan. *in proem. Decret. num. 120.* Roderic. Acuña. *ibidem, num. 39.* cum seqq. Alciat. *lib. 4. parerg. cap. 23.* August. Barbofa cum pluribus in *collectan. ad Decret. in proem. num. 2. & 3.*
- 2 Illud autem quod vulgò jactatur, ac legitur in *Histor. Pontific. tom. 1. lib. 5. cap. 24.* nempe Gratiano fratres esse uterinos Petrum Lombardum Parisiensem Antistitem, qui Magister Sententiarum vocitatur, ac Petrum Comestorem Historiæ Scholasticæ authorem, ut commentitium, ac fabulosum refutat D. Antonin. *part. 3. Histor. lib. 18. cap. 6.* quem refert, ac sequitur Spondan. *sup. anno 1164. num. 15.* qui hæc probabili ducitur conjectura; etenim prior Nouariæ in Longobardia, posterior Treccæ in Campania Gallica natus est, quæ loca inter se, & à Clusio Gratiani patria longè distant. Unde verisimile non est, ut eadem mulier in tam distantibus oppidis tres filios sit enixa.

Ibi: *Aureum Decretorum librum.*

Qui Juri Canonico meruit aggregari, in insignibus Orbis Academicis, Cathedrâ specialiter ad id institutâ, publicè legi, in sacris Pontificis decisionibus non semel allegari, *cap. Cum Apostolica 7. de iis, qua sunt à Prelat. & alibi*, quod observat Barbofa *supra, num. 7.* Sanch. *de matrimon. lib. 9. disputat. 12. num. 33. & 5.* à Gregor. XIII. in Bulla, quam de emendatione ejusdem expediri jussit, non mediocriter honorari, ibi: *In quo magna ratio habita est operis ipsius dignitatis, & publica, eorum præsertim, qui in hoc Studio versantur, utilitatis.* Unde merito *Volumen aureum* dicitur, quo ditissimus sacræ eruditionis, ac doctrinæ thesaurus continetur.

Ibi: *Tot tamen scæret is liber mendis.*

Sed hodie jussu Gregorii XIII. aliorumque Pontificum opus istud illibatam, atque expurgatum aspiciamus, ut idem in Præfata Bulla demonstrat, præcipiens ne quid deinceps aliquo modo addatur, detrahatur, aut immutetur, quo que-relæ D. Covarruv. subventum est: quam inculcat itidem *tract. de matrimon. p. 2. cap. 6. §. 11. num. 2.*

Sed opportunè hic disquirendum occurrit de hujus aurei ac emendati Codicis auctoritate: de quo post alios lærè Barbofa *supra, à num. 4.* qui rectè, ut de singulis respondeat, omnia in Decreto collecta ad quadruplex caput redigit: licet enim is liber à Summis Pontificibus approbetur, & plausibiliter recipiatur, non tamen quæ in eo leguntur, Pontificia auctoritate roborantur, ut vim Canoniarum Sanctionum obtineant, sicut de Pandectis inquit Justinianus in *l. unic. §. Sed neque, C. de veter. jur. encl.* Quo præcognito, in primis asseverandum est de decretis Pontificum, ac Conciliorum, quæ planè vim suam retinent in Decreto reperta, illisque standum erit, nisi aliud ex exemplaribus ostendatur, quia Gratiano referenti fides est adhibenda. Ita Barbofa cum aliis *n. 7. vers. Ex quibus apparet*: quod post Gregorianam emendationem facile admitti potest; nam cuncta suis originalibus conferrentur.

Quoad secundum caput de Sanctorum Patrum, Hieronymi, Augustini, ac cæterorum testimoniiis, Barbofa *d. num. 7.* Thom. Canan. *num. 343.* Marant. *num. 36.* & alii plures apud Barbofam & Sanch. *sup. num. 3.* sentiunt pro canonicis statutis ea habenda fore, quasi Pontificia auctoritate comprobata (eo quod publicè is liber legi permittitur,) nisi aliqua canonica decisio resistat. Verum Sanch. *num. 5.* cum Ripa, Cajetano, Major, & aliis opinatur (quod verius videtur,) omnia quæ Decreto inserta leguntur, nihil amplius auctoritatis obtinere, quam quæ à suis Authoribus dimanant. Unde sententiæ Sanctorum Patrum compilatæ Juris Canonici naturam non sortiuntur, sed in suo robore, ac fide persistunt, perpensa sui authoris doctrinâ, ac dignitate.

Nec urgent, quæ pro communi à Barbofa expendantur; nam etsi nonnunquam in decisionibus Pontifices memorent Decreti capita, ut *n. 3.* præmissimus, non tamen ut canonicæ leges ad

